

захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження (ст. 13 Конвенції). Європейський суд неодноразово вказував, що від особи, яка вичерпала очевидно ефективні і достатні засоби юридичного захисту, не можна вимагати спроб застосувати інші заходи, які є доступними, але ймовірно не більш успішними (п. 95 вищезазначеного рішення у справі «Акопян проти України»).

Отже, звертаючись до аналізу правозастосовної практики, а також діючої нормативної бази з правового забезпечення медичних втручань в Україні можемо визначити, що для належного забезпечення здійснення права на медичне втручання на законодавчому рівні необхідне вирішення ряду вищевказаних проблем.

Список бібліографічних посилань

1. Миронова Г. А. Проблема визначення компетентності (медичної дієздатності) пацієнта як суб'єкта правовідносин з приводу медичного втручання. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. № 16. URL: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/274> (дата звернення: 08.04.2019).

Одержано 11.04.2019

УДК 347.191.1

Віталій Вікторович КУЛАКОВ,

*здобувач кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНОСТЮ

Юридична особа, зокрема товариство з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ) набуває і здійснює цивільні права та обов'язки за загальним правилом через систему своїх органів (ч. 1 ст. 92 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України)) [1]. Органом управління товариством визнаються загальні збори його учасників, наглядова рада та виконавчий орган. Загальні збори учасників – вищий орган управління, волеутворюючий орган, що визначає питання, пов'язані з життєдіяльністю товариства на всіх етапах його існування аж до прийняття рішення про припинення діяльності (ст. 30 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [2]). Рішення загальних зборів учасників товариства – це особливий юридичний акт, який приймається у процесі реалізації вказаним органом своєї компетенції й спрямований на формування волі юридичної особи [3, с. 117]. Таким чином, відповідальність товариства за дії та рішення загальних зборів, робить досить актуальною проблему відповідальності загальних зборів в корпоративних правовідносинах.

Учасники ТОВ володіючи виключними повноваженнями з управління товариством, мають нести відповідальність за наслідки реалізації своїх рішень.

Так, О. Воловик зазначає, що якщо учасники несуть обмежену відповідальність, то й ризики, які вони можуть собі дозволити щодо товариства, також мають бути обмеженими – вартістю цієї відповідальності, тобто розміром внесків до статутного капіталу. Але ж якщо існує необхідність у перевищенні меж дозволеного ризику – хтось має взяти за це відповідальність, бо джерелами покриття цього ризику у випадку негараздів будуть кредитори, наймані працівники та інші непричетні особи. А ось хто буде відповідати за невинуватий ризик – учасники, члени виконавчого органу – має залежати від того, хто ухвалив відповідне рішення [4, с. 99].

В. Д. Примаком сформульовано критерії допустимості й доцільності законодавчого закріплення субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями юридичних осіб з боку їх учасників: допустимість установлення такого режиму відповідальності зумовлюється наданням учасникам юридичної особи одночасно і майнових, і організаційно-управлінських прав щодо неї [5, с. 5]. З огляду на це вчений вказує на необхідність законодавчого закріплення певних критеріїв правомірності договорів, у яких беруть участь контрольована і контролююча юридичні особи, а також визначати умови й межі майнової відповідальності суб'єктів вирішального впливу за боргами цієї юридичної особи у тому разі, коли формування та виявлення її волі здійснювалося під вирішальним впливом зазначених осіб.

Господарський кодекс України (далі – ГК України) [6] встановлює єдину підставу застосування відповідальності до юридичних осіб, холдингових компаній, за зобов'язаннями корпоративного підприємства, якщо через дії або бездіяльність холдингової компанії корпоративне підприємство виявиться неплатоспроможним та визнається банкрутом. Відповідно до ч. 5 ст. 126 ГК України холдингова компанія – це акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій двох або більше корпоративних підприємств (крім пакетів акцій, що перебувають у державній власності). Частиною 6 цієї ж статті передбачено, що якщо корпоративне підприємство через дії або бездіяльність холдингової компанії виявляється неплатоспроможним та визнається банкрутом, то холдингова компанія несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями корпоративного підприємства.

При цьому поза увагою українського законодавця лишається питання відповідальності фізичних осіб – та інших юридичних осіб – учасників ТОВ, якими може бути завдана шкода товариству. Отже, відповідальність за зобов'язаннями ТОВ у разі його неплатоспроможності (банкрутства), що викликано діями (бездіяльністю) його учасників, повинні нести учасники, які мають право вирішального впливу на господарську діяльність товариства.

Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» встановлює єдину підставу застосування відповідальності до учасників ТОВ за зобов'язаннями товариства. Так ст. 2 вказаного Закону передбачає, що учасники товариства, які не повністю внесли вклади, несуть

солідарну відповідальність за його зобов'язаннями у межах вартості невнесеної частини вкладу кожного з учасників. На думку В. Кравчука неналежне виконання обов'язку з формування статутного капіталу суперечить інтересам товариства, кредиторів, сумлінних учасників, а тому є цивільним (корпоративним) правопорушенням і підставою для відповідальності [7, с. 73]. Вчений вказує на те, що така відповідальність може бути різною, зокрема: сплата відсотків річних; зменшення обсягу корпоративних прав; припинення корпоративних відносин з учасником; солідарна відповідальність за зобов'язаннями товариства. В. Д. Примак наголошує на субсидіарному характері відповідальності учасників юридичних осіб приватного права у межах несплаченої частини їх вкладу до майна (статутного капіталу, інших майнових фондів) юридичної особи як особливий спосіб захисту прав та інтересів її кредиторів, який реалізується через примусове виконання в натурі майнового обов'язку учасника перед юридичною особою – боржником [5, с. 5]. Проти субсидіарності цієї відповідальності говорить Б. В. Шуба, оскільки вона не породжує ніяких невідгідних наслідків для учасника і не виконує у повному обсязі компенсаційної функції цивільно-правової відповідальності (ця відповідальність припиняється, якщо учасник повністю внесе свій вклад, тому що вже до внесення вкладу реалізуються функції згаданої відповідальності). При цьому, вчений зазначає, що відповідальність не припиняється в тому випадку, якщо відбувається зменшення статутного фонду, тому що одностороння відмова товариства, о виражається в рішенні про зменшення статутного капіталу, не має впливу на самостійне зобов'язання учасника перед кредиторами. Важко погодитися з тим, що учасники ТОВ мають нести відповідальність за зобов'язаннями товариства перед кредиторами. Підставою застосування відповідальності має бути правопорушення, а обов'язок учасника відповідати у межах частки не є санкцією за правопорушення, у тому числі навіть якщо частка була ним невчасно сплачена. Таким чином, в даному випадку можна вести мову лише про інвестиційні ризики, а не про цивільно-правову відповідальність учасників за зобов'язаннями товариства [8, с. 91]. Учасники товариства не можуть відповідати за зобов'язаннями товариства перед кредиторами, оскільки вони не є суб'єктами правовідносин, що виникають між товариством та кредиторами. Крім того, учасники не можуть відповідати за зобов'язаннями товариства внеском до статутного капіталу, оскільки воно йому вже не належить.

Враховуючи викладене, можна зробити висновок, що учасники, які не повністю внесли вклади до статутного капіталу ТОВ не можуть відповідати за зобов'язаннями товариства, а несуть відповідальність перед товариством за невиконання або неналежне виконання умов договору купівлі-продажу. При цьому наявність в учасників майнових, і організаційно-управлінських прав щодо товариства зумовлює доцільність розгляду питання про запровадження їх додаткової відповідальності за зобов'язаннями відповідної юридичної особи.

Список бібліографічних посилань

1. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
2. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 13. Ст. 69.
3. Борисова В. Питання управління юридичними особами і їх вирішення за чинним законодавством України. *Право України*. 2009. № 5. С. 113–120.
4. Воловик О. Межі відповідальності акціонерів: проблеми і перспективи правового регулювання. *Юридична Україна*. 2010. № 1. С. 97–101.
5. Примах В. Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2005. 22 с.
6. Господарський кодекс України : закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. Ст. 144.
7. Кравчук В. Відповідальність за порушення учасниками обов'язків з формування статутного капіталу. *Право України*. 2007. № 10. С. 73–76.
8. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины : учеб. пособие. Харьков : Эспада, 2001. 288 с.

Одержано 11.04.2019

УДК 347.6:053.6(477)(045)

Вікторія Вікторівна МАКОВЕЦЬКА,

*аспірант кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ГАРАНТУВАННЯ ДЕРЖАВОЮ ЗДІЙСНЕННЯ ДИТИНОЮ ПРАВА НА НАЛЕЖНЕ БАТЬКІВСЬКЕ ВИХОВАННЯ

Здійснення особою своїх прав та свобод взагалі та здійснення права на належне батьківське виховання малолітніми особами, зокрема, прямим чином залежить від забезпеченості такої реалізації відповідними гарантіями. Визначена законодавством система специфічних засобів – гарантій, є одним із ключових моментів у реалізації будь-якого права, завдяки чому стає можливим здійснення прав і свобод, їх охорона від протиправних посягань і захист від порушень. Із цієї метою держава бере на себе певні зобов'язання щодо створення сприятливих умов для ефективного забезпечення прав: надавати громадянам справжні можливості для практичної реалізації ними своїх прав і свобод; охороняти права і свободи особи від можливих протиправних посягань; захищати права і свободи особи у випадку їх незаконного порушення. Таким чином, забезпечення прав та свобод дитини передбачає створення відповідних загальних та спеціальних гарантій для їх реалізації, як системи узгоджених соціально-економічних, політичних, культурних (духовних), юридичних умов, засобів і способів, спрямованих на охорону, реалізацію та захист прав та свобод дитини, одним з яких відповідно є право на належне батьківське виховання.